EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 30. 4. 2020
COM(2020) 162 final

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Štvrtá výročná správa o nástroji pre utečencov v Turecku

Obsah

Obsah 1
1. Úvod 2
1.1. Turecko a utečenecká kríza 2
1.2. Reakcia EÚ na krízu a zriadenie nástroja 3
2. Fungovanie nástroja 4
3. Kapacita, trvanie a povaha financovania 5
4. Programovanie 6
5. Vykonávanie nástroja 7
6. Monitorovanie a hodnotenie 14
7. Audit 16
8. Komunikácia a zviditeľnenie 16
9. Záver a ďalšie kroky 18

1. Úvod

V súlade s článkom 8 ods. 1 rozhodnutia Komisie z 24. novembra 2015[1] o koordinácii činností Únie a členských štátov prostredníctvom koordinačného mechanizmu (ďalej len „rozhodnutie“) Komisia pravidelne informuje Európsky parlament a Radu o vykonávaní nástroja pre utečencov v Turecku (ďalej len „nástroj“). V článku 8 ods. 2 rozhodnutia sa stanovuje, že Komisia každoročne podáva správu Európskemu parlamentu a Rade o vykonávaní nástroja. Prvá výročná správa o nástroji bola uverejnená v marci 2017[2]. Opisovalo sa v nej fungovanie nástroja, prvé opatrenia prijaté vzhľadom na jeho vykonávanie, monitorovanie, systém hodnotenia, ako aj súvisiace komunikačné činnosti. Druhá správa bola uverejnená v marci 2018[3] a tretia v apríli 2019[4].

Koncový dátum pre túto štvrtú správu je koniec februára 2020. Správa preto neopisuje vývoj, ku ktorému došlo v marci 2020; tieto udalosti budú predmetom budúcoročnej správy.

1.1. Turecko a utečenecká kríza

Turecko je pre utečencov a migrantov kvôli svojej zemepisnej polohe významnou krajinou prijatia a tranzitu. V dôsledku nebývalého počtu osôb prichádzajúcich do Turecka najmä vzhľadom na konflikty v Sýrii a Iraku táto krajina zabezpečila pobyt pre približne 4 milióny utečencov, čo je najvyšší počet na svete. Tento počet zahŕňa 3,6 milióna registrovaných sýrskych utečencov[5] a 370 000 registrovaných utečencov a žiadateľov o azyl, najmä z Afganistanu, Iraku, Iránu a Somálska[6] [7]. Hoci Turecko naďalej vynakladá obdivuhodné úsilie na to, aby prijalo a podporovalo vysoký počet utečencov a migrantov a zabezpečilo im pobyt, tieto počty majú na hostiteľské komunity významný vplyv. Dlhotrvajúce vysídlenie sýrskych utečencov v Turecku so sebou prináša výzvy v oblasti sociálnej súdržnosti medzi utečencami, migrantmi a hostiteľskými komunitami.

Turecko naďalej vynakladá značné úsilie pri zabezpečovaní pobytu pre takmer štyri milióny utečencov a riešení ich potrieb. Turecko opätovne potvrdilo svoj záväzok vykonávať vyhlásenie EÚ a Turecka z marca 2016[8] a zohrávalo kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní účinného riadenia migračných tokov na trase cez východné Stredozemie. Hoci v roku 2019

---

[1] Rozhodnutie Komisie C(2015) 9500 z 24. novembra 2015 o koordinácii činností Únie a členských štátov prostredníctvom koordinačného mechanizmu – utečeneckého nástroja pre Turecko, zmenené rozhodnutím Komisie C(2016) 855 z 10. februára 2016.

[2] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0130&qid=1585758154687&from=SK

[3] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0091&qid=1585758437137&from=SK

[4] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0174R(01)&qid=1585758817636&from=SK

[5] K 31. decembru 2019 bolo zaregistrovaných 3 576 370 „Sýrčanov, na ktorých sa vzťahuje dočasná ochrana“, zdroj: turecké generálne riaditeľstvo pre riadenie migrácie: https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27

[6] https://www.unhcr.org/tr/en/unhcr-turkey-stats

[7] Osobitosť tureckého azylového systému spočíva v tom, že táto krajina podpísala Newyorský protokol z roku 1967 k Ženevskému dohovoru z roku 1951 s výhradou. Veľká väčšina utečencov v Turecku preto nemôže požiadať o plnohodnotné postavenie utečenca, ale len o „podmienečné postavenie utečenca“, ktorým sa v prípade jeho udelenia obmedzuje pobyt v krajine do okamihu, keď sa uznaný utečenec „presídli do tretej krajiny“.

[8] http://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/

došlo k nárastu neregulárnej migrácie z Turecka, vyhlásenie naďalej prinášalo konkrétne výsledky v znižovaní prípadov neoprávneného a nebezpečného prekročenia hraníc a v záchrane životov v Egejskom mori.

1.2. Reakcia EÚ na krízu a zriadenie nástroja

Európska únia a jej členské štáty sa v roku 2015 rozhodli zvýšiť svoju politickú a finančnú angažovanosť na podporu Turecka v jeho úsilí prijímať utečencov. Komisia v reakcii na žiadosť členských štátov EÚ o ďalšie značné finančné prostriedky na podporu utečencov v Turecku zriadila rozhodnutím Komisie z 24. novembra 2015, zmeneným 10. februára 2016[9] a následne 14. marca a 24. júla 2018, nástroj pre utečencov v Turecku. Nástroj je mechanizmom na koordinovanie mobilizácie zdrojov vyplatených z rozpočtu EÚ aj dodatočných príspevkov členských štátov začlenených do rozpočtu EÚ ako vonkajšie pripísané príjmy. Členské štáty sa politicky zaviazali poskytovať vnútroštátne príspevky v rámci spoločnej dohody medzi členskými štátmi EÚ a Európskou komisiou, ktorú prijali zástupcovia vlád členských štátov 3. februára 2016 a ktorá bola aktualizovaná pri príležitosti dohody o druhej tranži nástroja[10]. V spoločnej dohode sa stanovil aj rámec podmienok. Z prvej tranže nástroja (roky 2016 – 2017) bola pridelená celková suma 3 miliardy EUR. Uvedená suma bola poskytnutá nad rámec 345 miliónov EUR[11], ktoré Komisia Turecku už pridelila v reakcii na utečeneckú krízu v Sýrii pred zavedením nástroja, a bola poskytnutá aj nad rámec dvojstrannej pomoci od členských štátov[12]. Pre druhú tranžu nástroja (roky 2018 – 2019) boli poskytnuté ďalšie 3 miliardy EUR a celkové prostriedky nástroja tak predstavovali sumu 6 miliárd EUR. Nástroj začal fungovať 17. februára 2016, keď sa uskutočnilo prvé zasadnutie jeho riadiaceho výboru. Komisia v nadväznosti na toto zasadnutie urýchlene pristúpila k uzavretiu zmlúv na prvé projekty v rámci nástroja.

Hlavy štátov a vlád Európskej únie a Turecka 18. marca 2016 opätovne potvrdili svoj záväzok vykonávať spoločný akčný plán a dohodli sa na ďalších opatreniach, ktorých cieľom je prehĺbiť vzťahy medzi Tureckom a EÚ a riešiť migračnú krízu[13]. Turecko a Európska únia uznali, že je potrebné ďalšie urýchlené a odhodlané úsilie. Konkrétne vyhlásenie EÚ a Turecka z 18. marca 2016 (ďalej len „vyhlásenie“) okrem iného vyzývalo na ukončenie neregulárnej migrácie z Turecka do EÚ narušením podnikateľského modelu prevádzačov a tým, že sa migrantom ponúkne alternatíva k riskovaniu života; vyhlásenie vyzývalo aj na urýchlené vykonávanie nástroja.

---

[9] Rozhodnutie Komisie C(2016) 60/03 z 10. februára 2016 o nástroji pre utečencov v Turecku, ktorým sa mení rozhodnutie Komisie C(2015) 9500 z 24. novembra 2015.

[10] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf

[11] Finančné prostriedky mobilizované v rokoch 2013 – 2015 v rámci rôznych nástrojov na financovanie vonkajšej činnosti, konkrétne v rámci nástroja humanitárnej pomoci (HUMA), nástroja predvstupovej pomoci (IPA) a nástroja na podporu stability a mieru (IcSP) vrátane viacerých opatrení vykonávaných trustovým fondom EÚ v reakcii na krízu v Sýrii (EUTF).

[12] EÚ od začiatku krízy mobilizovala všetky politické a humanitárne nástroje, ktoré má k dispozícii, aby podporila sýrskych občanov, pričom 17 miliárd EUR zmobilizovala spolu s členskými štátmi EÚ na humanitárnu, rozvojovú, hospodársku a stabilizačnú pomoc.

[13] http://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/

Vykonávanie vyhlásenia zohrávalo aj počas roka 2019 kľúčovú úlohu v zabezpečovaní účinného spoločného riešenia problému migrácie Európskou úniou a Tureckom. Hoci v roku 2019 došlo k nárastu neregulárnej migrácie z Turecka, vyhlásenie naďalej prinášalo konkrétne výsledky v znižovaní prípadov neoprávneného a nebezpečného prekročenia hraníc a v záchrane životov v Egejskom mori.

V roku 2019 prišlo z Turecka do EÚ celkovo 83 333 osôb, čo v porovnaní s rokom 2018, keď bolo zaznamenaných 56 560 príchodov, znamená nárast o 47 %. Veľká väčšina príchodov bola zaznamenaná v Grécku. V roku 2019 prišlo do Grécka po mori a po súši celkovo 73 626 osôb, čo bolo o 54 % viac ako v roku 2018, keď ich prišlo 47 915. Počet príchodov po súši v roku 2019 (13 456 osôb) v porovnaní s rokom 2018 klesol o 15 %, počet príchodov po mori (60 151 osôb) však vzrástol o 87 %. Celkový počet neregulárnych migrantov na trase cez východné Stredozemie v roku 2019 je však stále výrazne nižší ako počet neregulárnych migrantov, ktorí na tejto trase prekročili hranice v roku 2015 (885 386 osôb)[14].

Presídľovanie z Turecka do EÚ podľa systému jeden za jedného stanoveného vo vyhlásení[15] pokračovalo. Od 4. apríla 2016 (k decembru 2019) bolo na základe vyhlásenia EÚ a Turecka presídlených celkom 25 560 osôb (z toho 7 020 v roku 2019), pričom na základe uvedeného vyhlásenia bolo do Turecka vrátených 1 995 migrantov (z toho 189 migrantov bolo vrátených v roku 2019) a na základe bilaterálneho protokolu medzi Gréckom a Tureckom 601 migrantov. Dobrovoľný systém prijímania osôb z humanitárnych dôvodov je ďalším zjednodušeným systémom presídľovania naplánovaným v rámci vyhlásenia EÚ a Turecka. Turecko a členské štáty EÚ schválili štandardné operačné postupy pre tento systém v roku 2017. Podľa vyhlásenia EÚ a Turecka sa tento systém aktivuje hneď, ako sa skončí alebo aspoň výrazne a udržateľným spôsobom obmedzí neregulárne prekračovanie hraníc medzi Tureckom a EÚ. Komisia neustále podporuje členské štáty, aby aktivovali dobrovoľný systém prijímania osôb z humanitárnych dôvodov.

2. Fungovanie nástroja

Nástroj je koordinačným mechanizmom, ktorý umožňuje rýchlu, účinnú a efektívnu mobilizáciu pomoci EÚ pre utečencov v Turecku. Nástroj zabezpečuje optimálnu mobilizáciu existujúcich finančných nástrojov EÚ v rámci humanitárnej a/alebo rozvojovej pomoci a jeho cieľom je zabezpečiť, aby boli potreby utečencov a hostiteľských komunít riešené komplexným a koordinovaným spôsobom[16].

Riadiaci výbor nástroja poskytuje strategické usmernenie týkajúce sa priorít, druhov činností, ktoré sa budú podporovať, súm, ktoré sa majú prideliť a finančných nástrojov, ktoré sa majú mobilizovať, a prípadne aj podmienok plnenia záväzkov Turecka podľa spoločného akčného plánu EÚ a Turecka z 29. novembra 2015[17] (ďalej len „spoločný akčný plán“). Počas štvrtého

[14] Frontex https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-map/
[15] Podľa vyhlásenia EÚ a Turecka platí, že za každého Sýrčana, ktorý bude z gréckych ostrovov vrátený do Turecka, bude iný Sýrčan presídlený z Turecka do EÚ, pričom sa zohľadnia kritériá OSN týkajúce sa zraniteľnosti.
[16] Rozhodnutie Komisie C(2015) 9500 z 24. novembra 2015, článok 2 – Ciele nástroja.
[17] Pozri článok 5 ods. 1 rozhodnutia Komisie C(2015) 9500, zmeneného rozhodnutím Komisie C(2016) 855.

roka vykonávania nástroja sa uskutočnili dve zasadnutia riadiaceho výboru, a to 17. mája a 9. decembra 2019.

Kľúčovými zásadami pri usmerňovaní vykonávania nástroja sú rýchlosť, efektívnosť a účinnosť pri súčasnom zabezpečení správneho finančného riadenia. Rovnako dôležitá je aj udržateľnosť intervencií nástroja a spoločná zodpovednosť zo strany tureckých orgánov. Určenie prioritných oblastí pomoci vychádza z komplexného a nezávislého posúdenia potrieb[18], pričom sa osobitná pozornosť venuje zraniteľným skupinám. Posúdenie potrieb bolo aktualizované v roku 2018[19].

Nástroj koordinuje financovanie z týchto nástrojov na financovanie vonkajšej činnosti[20]: humanitárna pomoc[21], nástroj európskeho susedstva[22], nástroj rozvojovej spolupráce[23], nástroj predvstupovej pomoci (IPA)[24] a nástroj na podporu stability a mieru[25]. Opatrenia financované z rozpočtu Únie sa vykonávajú v súlade s finančnými pravidlami a nariadeniami EÚ uplatniteľnými na priame aj nepriame riadenie.

Poskytovanie pomoci je podmienené tým, že Turecko bude dôsledne plniť záväzky stanovené v spoločnom akčnom pláne a vo vyhlásení.

3. Kapacita, trvanie a povaha financovania

Celkový rozpočet koordinovaný týmto nástrojom je 6 miliárd EUR mobilizovaných v dvoch tranžiach. Projekty v rámci prvej tranže trvajú najneskôr do polovice roka 2021 a v rámci druhej tranže najneskôr do polovice roka 2025 (väčšina projektov sa dokončí skôr). Všetky operačné fondy boli viazané v rámci oboch tranží.

Prvá tranža predstavovala 3 miliardy EUR, z ktorých sa 1 miliarda EUR mobilizovala z rozpočtu EÚ a 2 miliardy EUR z rozpočtov členských štátov[26]. Druhá tranža takisto predstavovala 3 miliardy EUR, z ktorých 2 miliardy EUR boli poskytnuté z rozpočtu EÚ a 1 miliarda EUR bola získaná z členských štátov[27].

---

[18] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2016_needs_assessment_.pdf
[19] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf
[20] Príspevky z nástroja európskeho susedstva boli prevedené a využité v rámci nástroja predvstupovej pomoci a príspevky z nástroja rozvojovej spolupráce boli prevedené a využité v rámci trustového fondu EÚ. Všetky príspevky nástroja do trustového fondu EÚ (z nástroja predvstupovej pomoci a v menšej miere z nástroja rozvojovej spolupráce) boli v zásade poskytnuté ako nehumanitárna pomoc.
[21] Nariadenie Rady (ES) č. 1257/96 o humanitárnej pomoci, Ú. v. ES L 163, 2.7.1996, s. 1.
[22] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 232/2014, ktorým sa ustanovuje nástroj európskeho susedstva, Ú. v. EÚ L 77, 15.3.2014, s. 27.
[23] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 233/2014, ktorým sa ustanovuje nástroj financovania rozvojovej spolupráce, Ú. v. EÚ L 77, 15.3.2014, s. 44.
[24] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 231/2014, ktorým sa ustanovuje nástroj predvstupovej pomoci, Ú. v. EÚ L 77, 15.3.2014, s. 11.
[25] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 230/2014, ktorým sa ustanovuje nástroj na podporu stability a mieru, Ú. v. EÚ L 77, 15.3.2014, s. 1.
[26] Celkové rozdelenie príspevkov členských štátov je k dispozícii na adrese http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/02/03/refugee-facility-for-turkey/.
[27] https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/

Pokiaľ ide o rozpočtové zdroje EÚ, z 1 miliardy EUR z rozpočtu EÚ na roky 2016 – 2017 sa 250 miliónov EUR zmobilizovalo v roku 2016 a 750 miliónov EUR v roku 2017. Z 2 miliárd EUR z rozpočtu EÚ na roky 2018 – 2019 sa 550 miliónov EUR zmobilizovalo v roku 2018 a zostatok sa zmobilizoval v roku 2019.

Pokiaľ ide o príspevky členských štátov, v prípade prvej tranže prispeli členské štáty do nástroja v roku 2016 sumou 677 miliónov EUR, v roku 2017 sumou 847 miliónov EUR, v roku 2018 sumou 396 miliónov EUR a v roku 2019 sumou 80 miliónov EUR. Pokiaľ ide o druhú tranžu, členské štáty prispeli v roku 2018 sumou 68 miliónov EUR, v roku 2019 sumou 202 miliónov EUR, pričom zostávajúce platby sú naplánované do roku 2023. Príspevky členských štátov sa poskytujú priamo do rozpočtu EÚ vo forme vonkajších pripísaných príjmov podľa článku 21 ods. 2 písm. a) bodu ii) nariadenia o rozpočtových pravidlách a uvádzajú sa v rozpočtových riadkoch nástroja predvstupovej pomoci a humanitárnej pomoci.

Súlad medzi mierou platieb príspevkov členských štátov *do* nástroja a mierou vyplácania týchto príspevkov z nástroja je naďalej uspokojivý.

4. Programovanie

V správe o aktualizovanom posúdení potrieb[28] sa určili prioritné potreby a pretrvávajúce nedostatky v reakcii na utečencov a poskytli sa cenné usmernenia k programovaniu druhej tranže nástroja. Dospelo sa v nej k záveru, že kľúčovými oblasťami záujmu sú aj naďalej ochrana, základné potreby a živobytie, zdravie, vzdelávanie a komunálna infraštruktúra.

V aktualizovanom strategickom koncepčnom dokumente[29] sa stanovil strategický rámec programovania a vykonávania druhej tranže nástroja, pričom sa osobitná pozornosť venovala začleneniu a sebestačnosti ako hlavným cieľom. V dokumente sa potvrdila potreba úzkej spolupráce medzi vládnymi, rozvojovými a humanitárnymi nástrojmi s cieľom určiť udržateľnejšie a trvalejšie riešenia v súvislosti s dlhotrvajúcou krízou a po skončení životnosti nástroja a vyplatení sumy 6 miliárd EUR. Z toho vyplýva strategický posun v rámci nástroja od humanitárnej pomoci k rozvojovej pomoci. Osobitná pozornosť sa venovala poskytovaniu udržateľnej sociálno-ekonomickej podpory a príležitostí na živobytie, ako aj posilňovaniu schopnosti hostiteľských komunít prijímať utečencov a zároveň podporovať sociálnu súdržnosť. Turecké orgány a Komisia vynaložia úsilie na zabezpečenie udržateľnosti projektov nástroja po skončení jeho platnosti. Okrem toho sa turecký národný systém bude musieť pripraviť na to, že preberie poskytovanie pomoci z nástroja, aby boli zaistené udržateľné riešenia a spravodlivý prístup k právam a službám.

Cieľom programovania druhej tranže bolo zohľadniť odporúčania uvedené v osobitnej správe o nástroji, ktorú vydal Európsky dvor audítorov[30], v novembri 2018 (pozri aj oddiel s názvom Audit ďalej v texte). Európsky dvor audítorov kladie osobitný dôraz na potrebu spoločnej stratégie pre mobilizáciu zložky nástroja zameranej na humanitárnu a rozvojovú pomoc, aby

[28] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf
[29] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_facility_strategic_concept_note.pdf
[30] Správa Európskeho dvora audítorov: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_SK.pdf

bolo možné pripraviť prechod financovania z nástroja na vnútroštátne orgány a zabezpečiť udržateľnosť výsledkov nástroja po skončení jeho životnosti.

V nadväznosti na podporu riadiaceho výboru v máji 2019 a na kladné stanovisko riadiaceho výboru nástroja predvstupovej pomoci (IPA) z júla Komisia prijala osobitné opatrenie v oblasti zdravia, ochrany, sociálno-ekonomickej podpory a komunálnej infraštruktúry v celkovej hodnote 1,41 miliardy EUR[31], ktoré budú financované v rámci rozvojovej zložky nástroja To umožnilo Komisii začať rokovania o viacerých opatreniach, ktoré sa majú financovať v rámci druhej tranže (pozri opis podľa prioritných oblastí uvedený nižšie). Išlo o doplnenie osobitného opatrenia v oblasti vzdelávania predstavujúcim celkovú sumu 500 miliónov EUR[32], ktoré Komisia prijala v júli 2018 a ktoré bolo zmenené v decembri 2018; toto opatrenie bolo takisto financované v rámci rozvojovej zložky nástroja.

Riadiaci výbor nástroja IPA vydal v októbri 2019 kladné stanovisko k podpornému opatreniu v rámci nástroja, aby sa pokrylo pokračovanie intervencií v oblasti monitorovania a hodnotenia, auditu a komunikácie. Opatrenie bolo formálne prijaté v novembri 2019 a predstavovalo sumu 11,34 milióna EUR. Vďaka nemu by mali pokračovať činnosti, ktoré sa začali v rámci podporného opatrenia financovaného v rámci prvej tranže, aby sa pokryli aj projekty plánované a vykonávané v rámci druhej tranže.

V rámci humanitárnej zložky nástroja bolo 50 miliónov EUR vyčlenených z plánu vykonávania humanitárnej pomoci na rok 2018 plne zaviazaných a zazmluvnených na desať projektov zameraných na opatrenia v oblasti zdravia a ochrany. Zostatok balíka humanitárnej pomoci bol viazaný prostredníctvom plánu vykonávania humanitárnej pomoci na rok 2019, ktorý predstavuje 991,88 milióna EUR[33], pričom 972 miliónov EUR už bolo zazmluvnených okrem iného na predĺženie súčasnej núdzovej záchrannej sociálnej siete (ESSN 2) a uzatvorenia novej zmluvy pre ESSN 3, ktorej vykonávanie by sa malo začať v apríli 2020. Zostávajúca suma 19,50 milióna EUR bola vyčlenená ako rezervná kapacita na možné financovanie reakcií na prílev nových utečencov zo Sýrie. Keďže rezerva sa v roku 2019 nepoužila, táto suma by sa mala zazmluvniť v prvých mesiacoch roku 2020. Tým by sa malo dokončiť programovanie druhej tranže.

K 31. decembru 2019 Komisia pridelila celý balík operačných prostriedkov nástroja; z celkovej sumy 6 miliárd EUR boli zazmluvnené 4,7 miliardy EUR, z ktorých sa vyplatili 3,2 miliardy EUR.

5. Vykonávanie nástroja

Tento nástroj sa vykonáva ako humanitárna a rozvojová pomoc. V rámci prvej tranže bolo pridelených približne 1,4 miliardy EUR na zložku humanitárnej pomoci a 1,6 miliardy EUR na

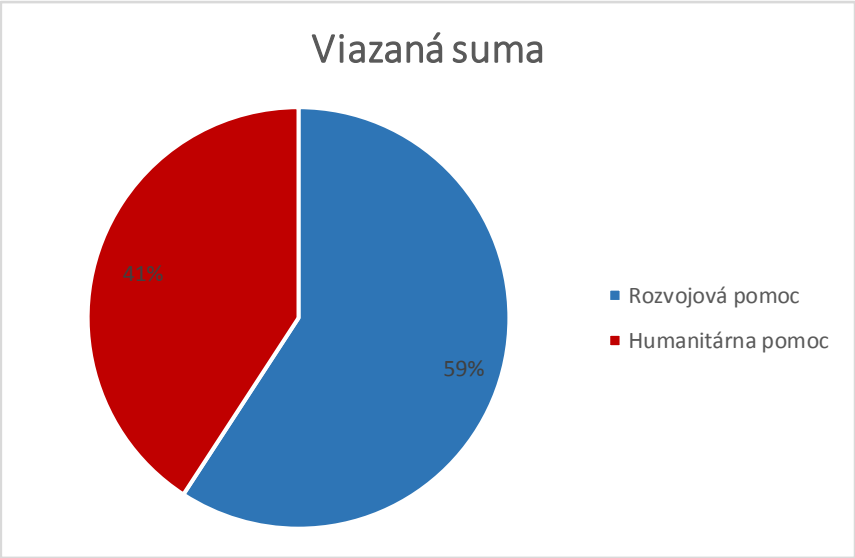
[31] Vykonávacie rozhodnutie Komisie z 18. júla 2019 o prijatí osobitného opatrenia v oblasti zdravia, ochrany, sociálno-ekonomickej podpory a komunálnej infraštruktúry v rámci nástroja pre utečencov v Turecku, Brusel, 18. júla 2019 C(2019) 5454 final.

[32] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/amendment_c_2018_8254_f1_commission_implementing_decision_en_v3_p1_1001796.pdf

[33] Zvyšná časť balíka humanitárnej pomoci je určená na administratívne a podporné náklady, ktoré nie sú zahrnuté do plánov vykonávania humanitárnej pomoci.

zložku rozvojovej pomoci. Vzhľadom na dlhotrvajúci charakter sýrskej krízy sa intervencie v rámci druhej tranže čoraz viac zameriavajú na sociálno-ekonomické podporné činnosti a vytváranie príležitostí na živobytie. V rámci druhej tranže bolo 1,04 miliardy EUR pridelených na humanitárnu pomoc a 1,9 miliardy EUR na rozvojovú pomoc.

V rámci nástroja ako celku je rozdelenie humanitárnej a rozvojovej pomoci takéto:

Úplné údaje je možné získať z online tabuľky projektov[34].

Je dôležité poznamenať, že pomoc poskytovaná v rámci nástroja je založená na projektoch. Platby vo veľkej miere závisia od pokroku pri uzatváraní zmlúv a pri vykonávaní intervencií nástroja.

Osobitná pozornosť sa venuje utečencom a žiadateľom o azyl, ktorí nepochádzajú zo Sýrie. Intervencie nástroja sú vždy zamerané na zapojenie miestnych komunít, ktoré utečencov prijímajú.

Humanitárna pomoc je určená najzraniteľnejším utečencom a poskytuje sa formou predvídateľnej a dôstojnej podpory na riešenie základných potrieb a ochranu. Špecializované agentúry a partneri v oblasti zdravotníctva a vzdelávania môžu vďaka nej preklenovať nedostatky pri poskytovaní služieb v núdzových situáciách. Humanitárna pomoc EÚ sa riadi Európskym konsenzom o humanitárnej pomoci z roku 2007[35], v ktorom sa stanovuje, že EÚ ako humanitárny aktér dodržiava humanitárne zásady ľudskosti, neutrality, nestrannosti a nezávislosti, ako sa uvádza v článku 214 ZFEÚ a v nariadení o humanitárnej pomoci (č. 1257/96)[36][37].

[34] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/facility_table.pdf
[35] Spoločné vyhlásenie Rady a zástupcov vlád členských štátov.
[36] Nariadenie Rady (ES) č. 1257/96 z 20. júna 1996 o humanitárnej pomoci.
[37] Humanitárna pomoc Európskej komisie je založená na výročných plánoch vykonávania humanitárnej pomoci pre jednotlivé krajiny. Rámec pre spoluprácu medzi Komisiou a jej partnermi v oblasti humanitárnej pomoci je zriadený finančnými a administratívnymi rámcovými dohodami Komisie s medzinárodnými organizáciami a rámcovými dohodami o partnerstve s mimovládnymi organizáciami.

V rámci humanitárnej zložky nástroja sa z prvej aj druhej tranže prostredníctvom 19 partnerov vykonalo celkovo 64 projektov. Cieľom týchto projektov je pokryť základné potreby, ochranu, vzdelávanie a zdravie najzraniteľnejších utečencov v Turecku. Všetky zmluvy prvej tranže boli splnené s výnimkou piatich projektov, ktoré sa dokončia v roku 2020. V rámci prvej tranže bolo približne 1,4 miliardy EUR pridelených a zazmluvnených v rámci humanitárnej pomoci a vyplatených bolo 1,3 miliardy EUR, zatiaľ čo v rámci druhej tranže bolo k 31. decembru 2019 zazmluvnených 1,022 miliardy EUR a 590 miliónov EUR bolo vyplatených.

Rozvojová pomoc je určená na pokrytie dlhodobých potrieb v oblasti zdravia, vzdelávania a sociálno-ekonomického rozvoja utečencov, najmä pokiaľ ide o prístup k verejným službám a príležitostiam na živobytie, a na komunálnu infraštruktúru. Zameriava sa aj na zraniteľné skupiny a do svojich intervencií zahŕňa rodový rozmer, príkladom je ochrana žien a dievčat pred sexuálnym a rodovo motivovaným násilím a lepší prístup k zdravotnej starostlivosti v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia.

V rámci rozvojovej zložky nástroja sa pri vykonávaní 26 projektov, na ktoré boli uzavreté zmluvy v rámci prvej tranže, naďalej dosahuje dobrý pokrok. 15 z týchto projektov sa vykonáva v rámci Regionálneho trustového fondu EÚ zriadeného v reakcii na krízu v Sýrii (EUTF) v celkovej výške 293 miliónov EUR, ktoré sú nad rámec pridelených prostriedkov spravovaných priamo prostredníctvom nástroja predvstupovej pomoci[38].

Z celkovej sumy 1,6 miliardy EUR pridelenej na rozvojovú pomoc v rámci prvej tranže[39] predstavovali prostriedky vyplatené vykonávajúcim partnerom 1,59 miliardy EUR. Z druhej tranže tohto nástroja bolo zazmluvnených viac ako 700 miliónov EUR a vyplatených bolo už 165 miliónov EUR.

V jednotlivých prioritných oblastiach sa pri plánovaní a poskytovaní pomoci financovanej z oboch tranží nástroja dosiahol nasledovný pokrok:

Vzdelávanie

V rámci humanitárnej zložky nástroja sa naďalej úspešne vykonáva program podmienečného prevodu hotovosti na vzdelávanie (ďalej len „program CCTE“). Program CCTE podporuje zápis detí utečencov do škôl a ich školskú dochádzku tým, že sa rodinám utečencov poskytujú dvojmesačné platby pod podmienkou, že žiaci školu pravidelne navštevujú. Program CCTE 2, ktorý do konca roka 2019 podporil viac ako 500 000 detí utečencov, má trvať do októbra 2020. Financovaním humanitárnej pomoci sa z prvej a druhej tranže tohto nástroja podporilo aj neformálne vzdelávanie a zápis detí, ktoré nenavštevujú školu. Na vzdelávanie v núdzových situáciách tak bolo viazaných viac ako 180 miliónov EUR.

Pokiaľ ide o rozvojovú pomoc, prvý priamy grant pre ministerstvo národného vzdelávania[40]

[38] V rámci nástroja sa finančné prostriedky z nástroja predvstupovej pomoci spravujú v súlade s pravidlami pre vonkajšiu činnosť, ktoré sú uvedené v druhej časti hlavy IV nariadenia o rozpočtových pravidlách a pravidlách jeho uplatňovania.

[39] Tento údaj zahŕňa aj sumy vyplatené v rámci projektov, ktoré vykonáva Regionálny trustový fond EÚ zriadený v reakcii na krízu v Sýrii, ktoré však z rozpočtu EÚ ešte neboli uhradené.

[40] Projekt sa nazýva „PICTES – *Promoting the integration of Syrian children into Turkish Education System* (Podpora integrácie sýrskych detí do tureckého vzdelávacieho systému)“

určený na podporu integrácie sýrskych detí do kvalitného vzdelávania a prístup k nemu sa skončil v máji 2019, pokračuje však v rámci projektu „PIKTES II[41]“ s rozpočtom 400 miliónov EUR. Vykonávanie by malo trvať do decembra 2021. V rámci projektu PICTES bolo zamestnaných vyše 4 000 učiteľov turečtiny, aby poskytlo výučbu jazyka viac ako 230 000 deťom a viac ako 52 000 študentom sa poskytlo doučovanie a priebežné doučovanie. K júnu 2019 bolo vyškolených viac ako 170 000 zamestnancov v oblasti vzdelávania. Pomocou platov alebo stimulov bolo podporených približne 5 000 zamestnancov. Vďaka projektu „PIKTES II“ tento nástroj naďalej pomáha zvyšovať prístup sýrskych študentov k vzdelávaniu a zlepšovať prevádzkovú kapacitu vzdelávacích inštitúcií a zamestnancov, ako aj kvalitu vzdelávania.

V rámci prvej tranže stále prebiehajú dva zo šiestich projektov vykonávaných v rámci trustového fondu EÚ (EUTF) v celkovej výške 120 miliónov EUR (zahŕňajú predovšetkým odborné vzdelávanie a prípravu – OVP) a vysokoškolské vzdelávanie) a mali by sa dokončiť do roku 2020.

Účinný pokrok sa dosiahol pri modernizácii škôl, pričom z cieľových 970 škôl ich bolo vybavených a renovovaných viac ako 900. Na dobrej ceste je výstavba škôl, ktorých sa vybudovalo už 45. V rámci druhej tranže nástroj financuje ďalšiu vzdelávaciu infraštruktúru vo výške 100 miliónov EUR. V nadväznosti na výzvu na predkladanie návrhov, ktorú uverejnila delegácia EÚ v Turecku, bola v auguste podpísaná zmluva s bankou KfW o výstavbe približne desiatich základných a stredných škôl, 170 predškolských zariadení a jedného verejného vzdelávacieho strediska. Okrem toho v rámci trustového fondu EÚ pokračuje realizácia projektu čistej energie v hodnote 40 miliónov EUR, ktorý sa zameriava na prísun energie do škôl vybudovaním dvoch solárnych parkov a strešných panelov pre 120 škôl.

Ochrana

Humanitárna zložka nástroja podporila proces registrácie a overovania utečencov s cieľom legalizovať ich postavenie na generálnom riaditeľstve pre riadenie migrácie v Turecku[42] a uľahčiť im prístup k sociálnym službám. Z prvej tranže bolo na tento účel pridelených takmer 185 miliónov EUR, a to aj na uplatňovanie hľadiska ochrany. Z druhej tranže bolo zazmluvnených viac ako 75 miliónov EUR na podporu pokračujúcej registrácie a aktualizácie postavenia utečencov a na ďalšie uľahčovanie ich prístupu k špecializovaným službám ochrany, ako aj k sociálnym službám, ktoré poskytuje vláda.

Z rozvojovej zložky bola prostredníctvom trustového fondu EÚ poskytnutá pomoc pri prijímaní utečencov v komunitných centrách a pri odkazovaní zraniteľných utečencov na adekvátne útvary v Turecku. V nadväznosti na prijatie osobitného opatrenia v júli 2019 sa v čase prípravy tejto správy rokovalo o priamom grante pre ministerstvo práce, rodiny a sociálnych služieb vo výške 20 miliónov EUR, ktorý by mal zlepšiť poskytovanie preventívnych a ochranných sociálnych služieb pre najzraniteľnejších utečencov a členov hostiteľskej komunity.

[41] *Promoting Integration of Syrian Kids into Turkish Education System (PIKTES) II* (Podpora integrácie sýrskych detí do tureckého vzdelávacieho systému).
[42] Generálne riaditeľstvo riadenia migrácie Ministerstva vnútra Turecka.

Zdravotná starostlivosť

Keďže poskytovanie služieb zdravotnej starostlivosti je čoraz viac podporované z rozvojovej zložky nástroja, humanitárni partneri v rámci druhej tranže v súčasnosti prevádzkujú obmedzený počet mobilných služieb (s cieľom reagovať na naliehavé potreby primárnej zdravotnej starostlivosti vrátane sexuálneho a reprodukčného zdravia) a špecializovaných služieb, ako je podpora duševného zdravia a psychosociálna podpora a fyzioterapia/fyzická rehabilitácia. V prioritnej oblasti zdravia sa očakáva dokončenie úplného prechodu na rozvojové programy do konca roka 2020.

V rámci rozvojovej zložky by malo vykonávanie priameho grantu „SIHAT“[43] pre ministerstvo zdravotníctva prebiehať do novembra 2020. Do konca roka 2019 bolo funkčných 176 zdravotníckych zariadení pre migrantov a prijatých bolo 3 181 zdravotníckych pracovníkov. Tempo vykonávania projektov je uspokojivé a v tejto oblasti sa dosahujú konkrétne výsledky. Projekt SIHHAT sa výraznejšie zameral na uľahčenie poskytovania špecializovaných podporných služieb, ako je podpora duševného zdravia a psychosociálna podpora, fyzioterapia a rehabilitácia a integrácia ochranných služieb (predtým podporovaná v rámci humanitárnej zložky) v zdravotníckych zariadeniach pre migrantov. Zároveň sa v rámci trustového fondu EÚ vykonáva projekt Svetovej zdravotníckej organizácie, ktorý okrem podpory vzdelávacích centier pre migrantov v oblasti zdravia a odbornej prípravy sýrskych zdravotníckych pracovníkov zahŕňa aj certifikáciu sýrskych lekárov a zdravotných sestier, ktorí budú pracovať v zdravotníckych zariadeniach pre migrantov. Následný grant pre ministerstvo zdravotníctva (SIHHAT 2) vo výške 210 miliónov EUR, o ktorého zmluve prebiehajú rokovania, by sa mal začať v lete 2020. Mal by zabezpečiť nielen pokračovanie súčasných zdravotníckych služieb, ale aj posilniť špecializované služby, ako sú služby v oblasti reprodukčného zdravia, duševného zdravia a fyzickej rehabilitácie. Zdravotnícku infraštruktúru podporuje aj výstavba nemocníc v meste Kilis a v provincii Hatay. Po prijatí osobitného opatrenia v júli 2019 bola suma 90 miliónov EUR pridelená na ďalšiu výstavbu malého rozsahu a/alebo obnovu zdravotníckej infraštruktúry. Postup verejného obstarávania sa začne v priebehu roka 2020.

Pretrvávajú obavy v súvislosti s prístupom k zdravotnej starostlivosti pre utečencov mimo pôvodného miesta ich registrácie alebo v pohybe, ktorý je obmedzený na neodkladnú zdravotnú starostlivosť a očkovanie. To má negatívny vplyv na utečencov v pohybe, sezónnych pracovníkov a utečencov, ktorí boli presídlení do iných provincií. Komisia pozorne sleduje politické zmeny a snaží sa zasiahnutých utečencov osloviť prostredníctvom mobilných služieb zdravotnej starostlivosti v rámci SIHHAT.

Komunálna infraštruktúra

V rámci projektu trustového fondu EÚ vykonávaného Rozvojovým programom Organizácie Spojených národov (UNDP) pokračuje výstavba zariadení infraštruktúry na nakladanie s odpadom a odpadovými vodami v meste Kilis, provincii Hatay, mestách Gaziantep

[43] Skratka SIHHAT znamená *Improving the health status of the Syrian population under temporary protection and related services provided by Turkish authorities*, (Zlepšenie zdravotného stavu sýrskeho obyvateľstva pod dočasnou ochranou a súvisiace služby, ktoré poskytujú turecké orgány) a predstavuje priamy grant pre turecké ministerstvo zdravotníctva vo výške 300 miliónov EUR na zabezpečenie prístupu utečencov k službám zdravotnej starostlivosti.

a Sanliurfa. Okrem toho boli obstarané protipožiarne vozidlá a poskytnutá bola technická pomoc na zvýšenie kapacity miestnych inštitúcií reagovať na núdzové situácie. V nadväznosti na výzvu na vyjadrenie záujmu uverejnenú v decembri 2018 bolo predbežne vybratých niekoľko projektov na financovanie z druhej tranže. Tieto projekty zahŕňajú opatrenia na zlepšenie prístupu ku komunálnym službám a ich kvality v oblasti zásobovania vodou, nakladania s odpadovými vodami a nakladania s tuhým odpadom v oblastiach najviac postihnutých prílevom utečencov, ako aj menšiu zložku na rekreačnú infraštruktúru na podporu sociálnej súdržnosti. V decembri 2019 bola podpísaná prvá zmluva s *Agence Française de Développement* (Francúzska agentúra pre rozvoj) a v súčasnosti prebiehajú rokovania s ďalšími vykonávajúcimi partnermi.

Základné potreby a sociálno-ekonomická podpora

Cieľom intervencií v tejto prioritnej oblasti je zabezpečiť podporu pre základné potreby najzraniteľnejších utečencov a zvýšiť odolnosť a sebestačnosť. To by malo umožniť prechod od odkázanosti na systémy sociálnej pomoci k väčšej nezávislosti a možnostiam obživy pre tých, ktorí majú potrebné schopnosti a zručnosti.

Program humanitárnej sociálnej pomoci s názvom núdzová záchranná sociálna sieť (*Emergency Social Safety Net*, ESSN) poskytuje zraniteľným utečencom mesačné, neobmedzené a viacúčelové peňažné prostriedky. Od decembra 2019 pomáha uspokojovať základné potreby viac ako 1,7 milióna zraniteľných utečencov. Druhá fáza núdzovej záchrannej sociálnej siete by mala trvať do apríla 2020, keď by sa mala začať uplatňovať nová zmluva s Medzinárodnou federáciou Červeného kríža vo výške 500 miliónov EUR (ESSN 3). To by malo umožniť poskytovanie podpory najzraniteľnejším utečencom do začiatku roka 2021. Celková suma pridelená na riešenie základných potrieb v rámci humanitárnej zložky nástroja predstavuje viac ako 1,8 miliardy EUR.

Vzhľadom na dlhotrvajúci charakter sýrskej krízy sa intervencie v rámci druhej tranže čoraz viac zameriavajú na sociálno-ekonomické podporné činnosti a vytváranie príležitostí na živobytie. V čase prípravy tejto správy prebiehali s ministerstvom práce, rodiny a sociálnych služieb rokovania o priamom grante, ktorý by mal umožniť poskytovanie podpory najzraniteľnejším utečencom porovnateľnej so sociálnou pomocou poskytovanou v rámci tureckého systému sociálneho zabezpečenia. Koexistencia núdzovej záchrannej sociálnej siete a priameho grantu si vyžaduje dôkladnú koordináciu a koncepciu spôsobov vykonávania, aby sa zabezpečili synergie, zabránilo sa dvojitému financovaniu a zaistil sa postupný prechod od humanitárnej k rozvojovej pomoci. Tieto činnosti by mali prebiehať súbežne s vykonávaním projektov v oblasti sociálno-ekonomickej podpory v rámci prvej tranže v celkovej výške viac ako 185 miliónov EUR. Činnosti zahŕňajúce programy odbornej prípravy na pracovisku a odborné poradenstvo na pracovisku a proces zjednodušovania pracovných postupov by mali podporovať sýrskych utečencov, ako aj hostiteľské komunity. Cieľom je zvýšiť ich zamestnateľnosť a uľahčiť im prístup na trh práce. Projekt vo výške 50 miliónov EUR vykonáva Svetová banka v spolupráci s tureckou agentúrou pre zamestnanosť İŞKUR a ministerstvom pre rodinu, prácu a sociálne služby. Okrem toho sa v spolupráci s Organizáciou pre rozvoj malých a stredných podnikov Turecka KOSGEB poskytujú malé granty pre podnikateľov a podnikateľská príprava pre začínajúce podniky, ako aj pre aktívnych

podnikateľov z radov sýrskych utečencov a hostiteľských komunít. Ďalší projekt, ktorý vykonáva Svetová banka, podporuje rozvoj a realizáciu modelu sociálneho podnikania vedeného ženami s cieľom zabezpečiť udržateľnú činnosť vytvárajúcu príjmy pre zraniteľných sýrskych utečencov aj turecké ženy.

V rámci druhej tranže a v nadväznosti na výzvu na vyjadrenie záujmu z decembra 2018 boli určené viaceré projekty v celkovej hodnote 465 miliónov EUR, ktoré vykonávali subjekty posúdené v rámci piliera. Plánované činnosti majú za cieľ zvýšiť zamestnateľnosť a rozvoj zručností utečencov a hostiteľských komunít, zlepšiť služby poskytované v oblasti odborného vzdelávania a odbornej prípravy, zosúladenia dopytu a ponuky na trhu a vytvoriť priaznivé prostredie pre rast, registráciu a expanziu podnikov. Činnosti by sa mali zameriavať na utečencov aj na hostiteľské komunity v snahe stimulovať sociálnu súdržnosť a bojovať proti stereotypom, ktoré vedú k sociálnemu napätiu. Prvé dva projekty boli podpísané v decembri 2019 s agentúrou *Expertise France* a Medzinárodným centrom pre rozvoj migračnej politiky (ICMPD).

Rodové aspekty projektov v rámci nástroja

Komisia sa zaviazala vykonať akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť II (GAP) s názvom „Ako môžu vonkajšie vzťahy EÚ v období 2016 – 2020 zmeniť život dievčat a žien“, ktorý je zameraný na posilňovanie rodovej rovnosti a postavenia žien v rámci vonkajšej činnosti EÚ. V tejto súvislosti sú podpora, ochrana a dodržiavanie ľudských práv žien a dievčat, rodová rovnosť a posilňovanie postavenia žien a dievčat zastrešujúce priority a ciele EÚ, ktorými sa riadia intervencie nástroja pre utečencov v Turecku.

Konkrétnejšie, humanitárna zložka nástroja sa riadi politikou ECHO v oblasti rodovej rovnosti z roku 2013 „Rodové hľadisko v humanitárnej pomoci: rôzne potreby, prispôsobená reakcia“. To znamená, že partneri musia na začiatku programu vykonať rodovú analýzu, prispôsobiť koncepciu a vykonávanie programu podľa rozdielnych rizík a príležitostí, ktorým čelia rodové skupiny, a podávať správy o výsledkoch s údajmi rozčlenenými podľa pohlavia.

V dôsledku toho sa rodové otázky zohľadňujú pri všetkých projektoch nástroja a sú do nich začlenené. Intervencie v rámci nástroja sú navrhnuté tak, aby podporovali poskytovanie rovnakých príležitostí pre mužov a ženy, chlapcov a dievčatá. Na účely monitorovania tohto aspektu sa zbierajú údaje rozčlenené podľa pohlavia. Uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti sa spája s osobitnými opatreniami, ktoré boli vypracované s cieľom zabezpečiť pokrok v tejto oblasti. Tento nástroj spolupracuje s vykonávajúcimi partnermi, ktorí majú bohaté skúsenosti s týmto prístupom a ktorí sú schopní nadviazať dialóg s tureckými orgánmi. Medzi nich patrí Detský fond OSN (UNICEF), organizácia OSN Ženy a Medzinárodná organizácia práce (MOP).

Riadenie migrácie

V tejto oblasti boli z prvej tranže nástroja financované dva projekty. Prvý projekt poskytol podporu EÚ na posilnenie kapacity tureckej pobrežnej stráže pri vykonávaní pátracích a záchranných operácií. V roku 2018 bolo dodaných šesť záchranných člnov a 1 081 zamestnancov tureckej pobrežnej stráže bolo vyškolených v oblasti humanitárnych noriem. Druhý projekt bol zameraný na podporu vykonávania vyhlásenia EÚ a Turecka poskytnutím

pomoci generálnemu riaditeľstvu pre riadenie migrácie pri riadení návratov z EÚ a pri každodenných operáciách v 21 zariadeniach určených na zaistenie pred vyhostením. Z nástroja sa pokrývali náklady, ktoré vznikli v súvislosti s riadením návratov (doprava, zabezpečenie pobytu) 369 Sýrčanov a 1 605 Nesýrčanov, ako aj výstavba zariadenia určeného na zaistenie pred vyhostením pre 750 osôb. Projekt pokrýval náklady na lieky, potraviny, hygienické balíčky, oblečenie, telefónne karty pre neregulárnych migrantov zadržaných v Turecku a vrátených z EÚ, ako aj na náklady zariadení určených na zaistenie pred vyhostením na služby spojené s bývaním. V rámci projektu sa takisto financovali platy 186 zamestnancov za poskytovanie služieb migrantom v 21 zariadeniach určených na zaistenie pred vyhostením vrátane psychológov (24), sociálnych pracovníkov (17), tlmočníkov (54), potravinárskych technológov (15), technikov (43) a vodičov (33). Tento projekt sa skončil v decembri 2019. Pre túto oblasť sa v rámci druhej tranže neplánujú žiadne osobitné rozpočtové prostriedky.

6. Monitorovanie a hodnotenie

Systém monitorovania a hodnotenia nástroja bol navrhnutý tak, aby sa postupne zaviedol do praxe a aby sa ďalej zlepšoval.

Rámec výsledkov

Rámec výsledkov nástroja odzrkadľuje samotný strategický rámec nástroja, ako aj konkrétne opatrenia vykonané pod záštitou nástroja a ich logických rámcov. Bol vypracovaný v období od augusta 2016 do marca 2017 po konzultácii s kľúčovými zainteresovanými stranami vrátane riadiaceho výboru nástroja, príslušných tureckých orgánov a príslušných útvarov Komisie. Prvý návrh bol postúpený riadiacemu výboru v marci 2017 a jeho revidovaná verzia v novembri 2018.

Rámec výsledkov sa ďalej revidoval, aby bola zabezpečená jeho aktualizácia a zosúladenie s aktualizovanými prioritnými oblasťami v rámci druhej tranže nástroja. Hlavným cieľom je umožniť monitorovanie výkonnosti a podávanie správ o výsledkoch, a to tak na úrovni výstupov, ako aj na úrovni výsledkov pre nástroj ako celok. Konečné znenie návrhu revidovaného rámca výsledkov bolo v decembri 2019 predložené riadiacemu výboru.

Monitorovanie a predkladanie správ na úrovni nástroja

Monitorovanie na úrovni nástroja sa začalo na jar 2017. Údaje z monitorovania získavajú na úrovni výstupov vykonávajúci partneri, a to na základe ich zmluvných povinností. Prvá žiadosť o údaje z monitorovania bola predložená v máji 2017 a po nej v tom istom roku nasledovali tri cykly podávania správ. Cykly podávania správ pokračovali aj v rokoch 2018 a 2019. Na základe toho boli správy o monitorovaní nástroja uverejňované dva razy ročne, pričom najaktuálnejšia správa o monitorovaní sa vzťahovala na obdobie do júna 2019[44].

Prvé cykly zberu údajov boli navrhnuté ako pilotná fáza ukazovateľov výstupu rámca výsledkov. Ich úlohou bolo oboznámiť vykonávajúcich partnerov s požiadavkami na monitorovanie a predkladanie správ v rámci nástroja a otestovať uskutočniteľnosť navrhovaných ukazovateľov. Je dôležité poznamenať, že značná časť portfólia opatrení v rámci

[44] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/facility_results_framework_monitoring_report.pdf

nástroja bola zmluvne dohodnutá na konci roka 2017 a že vykonávanie zodpovedajúcich opatrení sa začalo v roku 2018.

Údaje týkajúce sa ukazovateľov rámca výsledkov nástroja vykazujú vykonávajúci partneri verejným obstarávateľom, t. j. delegácii EÚ v Turecku, Regionálnemu trustovému fondu EÚ v reakcii na krízu v Sýrii (EUTF) a GR ECHO, pričom používajú jeden spoločný vzor na monitorovanie. Údaje konsoliduje každý verejný obstarávateľ a predkladá ich sekretariátu nástroja na agregáciu a analýzu. Tento proces je technicky podporovaný interným nástrojom IT – platformou na monitorovanie nástroja – ktorý umožňuje automatickú agregáciu, analýzu a vizualizáciu údajov. Hlavné prvky platformy na monitorovanie nástroja boli prezentované počas zasadnutia riadiaceho výboru v decembri 2019.

Technická pomoc pri monitorovaní

Komisia v máji 2017 prijala svoje prvé vykonávacie rozhodnutie, ktorým sa zavádza podporné opatrenie týkajúce sa monitorovania, hodnotenia, auditu a oznamovania v rámci nástroja pre utečencov v Turecku. Umožnilo sa tým obstaranie technickej pomoci na podporu monitorovania nástroja na úrovni opatrení/zmluvy, ako aj na úrovni nástroja. V januári 2018 bola podpísaná zmluva o technickej pomoci na účely monitorovania a prebieha jej vykonávanie. Zákazka sa skladá z dvoch samostatných častí. Prvá časť spočíva v podpore monitorovania a predkladania správ na úrovni nástroja. Zahŕňa to pravidelné preskúmanie rámca výsledkov, preskúmanie východiskových a cieľových hodnôt a metód výpočtu ukazovateľov a súvisiacich usmernení. Tím technickej pomoci je takisto zodpovedný za podporu sekretariátu nástroja pri vykonávaní primárnej analýzy údajov monitorovania, ktoré sú zhromažďované štvrťročne prostredníctvom platformy na monitorovanie nástroja, a pri príprave monitorovacích správ nástroja dva razy ročne. Druhá časť zákazky spočíva v poskytovaní podpory delegácie EÚ pri monitorovaní opatrení/zmlúv financovaných z rozvojovej zložky nástroja vrátane overovania údajov prostredníctvom pravidelných alebo ad hoc monitorovacích misií. Vzhľadom na rozsah niektorých intervencií v rámci nástroja a geografické rozšírenie činností potrebuje delegácia podporu pri kontrolách na mieste. Do konca decembra 2019 bolo dokončených 135 monitorovacích misií: šesť monitorovacích misií zameraných na výsledky vykonávali experti na monitorovanie zamerané na výsledky, 31 misií vykonával tím technickej pomoci a 98 kontrol na mieste/monitorovacích misií vykonávali príslušní programoví manažéri delegácií EÚ. Viac ako 28 % všetkých týchto monitorovacích misií bolo zameraných na priame granty pre ministerstvá školstva a zdravotníctva a pre generálne riaditeľstvo pre riadenie migrácie.

V novembri 2019 Komisia prijala druhé podporné opatrenie s cieľom doplniť výsledky dosiahnuté v rámci prvého podporného opatrenia, pokračovať v nich a vychádzať z nich. Humanitárny pilier nástroja sa monitoruje v súlade s príslušnými ustanoveniami. Monitorovanie všetkých opatrení financovaných v rámci plánov vykonávania humanitárnej pomoci vykonávali terénni pracovníci GR ECHO v Turecku a regionálne zastúpenie generálneho riaditeľstva GR ECHO v Ammáne, ako aj zamestnanci ústredia počas monitorovacích návštev. Do konca decembra 2019 bolo dokončených 177 monitorovacích misií na úrovni projektu. Okrem ukazovateľov rámca výsledkov, na základe ktorých partneri GR ECHO predkladajú správy každý štvrťrok, boli v rámci prvej tranže predložené aj správy

o ukazovateľoch týkajúcich sa prioritnej oblasti ochrany a zohľadnené v tej istej platforme na monitorovanie, ktorá sa používa na monitorovanie na úrovni nástroja. V revidovanom rámci výsledkov sa vytvorila explicitná prioritná oblasť ochrany a všetky relevantné ukazovatele v rámci humanitárnej zložky boli začlenené do jedného rámca pre celý nástroj.

Hodnotenie

Hodnotenie intervencií nástroja prebieha na troch rôznych úrovniach. Konkrétne ide o hodnotenia na úrovni opatrení, hodnotenia na úrovni portfólia a ďalšie hodnotenia súvisiace s nástrojom. Päť hodnotení nástroja na úrovni opatrení a na úrovni portfólia a šesť hodnotení súvisiacich s nástrojom bolo dokončených alebo prebieha. V decembri 2018 Komisia spustila proces strategického hodnotenia nástroja v polovici trvania, ktoré začalo v marci 2019. Zámerom hodnotenia je posúdiť prínos nástroja pre prioritné oblasti vzdelávania, zdravotnej starostlivosti, sociálno-ekonomickej podpory a riadenia migrácie v rokoch 2016 – 2019/20. Uvedené hodnotenie by malo príslušným útvarom Komisie, riadiacemu výboru nástroja, ďalším zainteresovaným stranám a širšej verejnosti poskytnúť celkové nezávislé posúdenie výkonnosti nástroja, v ktorom by sa osobitná pozornosť mala venovať jeho priebežným výsledkom vzhľadom na určené ciele. Cieľom hodnotenia je takisto spracovať získané skúsenosti a poskytnúť odporúčania na zlepšenie súčasných a budúcich opatrení v rámci nástroja.

7. Audit

V nadväznosti na osobitnú správu o nástroji, ktorú Európsky dvor audítorov[45] vydal v novembri 2018, Komisia vykonáva odporúčania vyplývajúce z tejto správy. U všetkých odporúčaní sa dosiahol značný pokrok, najmä pokiaľ ide o zabezpečenie väčšej komplementarity nástrojov používaných v rámci nástroja, zníženie nepriamych nákladov na podporu a vypracovanie stratégie prechodu.

8. Komunikácia a zviditeľnenie

Zviditeľnenie a komunikácia patria medzi kľúčové priority od úplného začiatku fungovania nástroja. Nástroj je hlavným prostriedkom, ktorým EÚ vyjadruje, že naďalej prejavuje utečencom a hostiteľským komunitám v Turecku silnú podporu. Komunikačná stratégia z roku 2017 zostáva všeobecným rámcom pre komunikačné činnosti s cieľom zvýšiť viditeľnosť opatrení financovaných z nástroja.

Podujatia a slávnosti

V roku 2019 sa uskutočnilo niekoľko podujatí, ktoré súviseli s významnými míľnikmi nástroja, ako aj podujatia pri príležitosti začatia vykonávania projektov v rôznych odvetviach, ktoré zorganizovali vykonávajúci partneri. Medzi ne patrí slávnostné otvorenie školy Svetovou bankou, odborná príprava v mediálnej oblasti zabezpečovaná Združením pre solidaritu so žiadateľmi o azyl a migrantmi (ASAM), prelomová slávnosť štátnej nemocnice v provincii Hatay financovanej z nástroja prostredníctvom agentúry *Agence Française de Développement*

[45] https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_SK.pdf

(AFD) a promócia univerzitných študentov financovaných z trustového fondu EÚ (EUTF). Delegácia EÚ zorganizovala rôzne ďalšie podujatia, ktoré vzbudili pozornosť verejnosti, ako je koncert „Harmónia budúcnosti“ (Harmony of the Future) pri príležitosti konferencie o Sýrii; zriadenie futbalového tímu „Tím solidarity EÚ a Turecka“, ktorý sa zúčastnil na futbalovom turnaji U12 İzmir[46] a výstava fotografií o migrácii pri príležitosti Svetového dňa utečencov. Nástroj bol predstavený aj pri príležitosti globálneho fóra pre utečencov v Ženeve koncom decembra 2019. Okrem toho sa delegácia EÚ, vedúci mesta Konya, veľvyslanci EÚ a zástupcovia ministerstva národného vzdelávania sa zúčastnili na otvorení novej školskej budovy ako súčasti projektu „Vzdelávacia infraštruktúra pre odolnosť“[47].

Humanitárni partneri EÚ vykonali v celej Európe niekoľko komunikačných činností, aby európskych občanov informovali o podpore EÚ pre utečencov v Turecku. Napríklad Svetový potravinový program ako súčasť komunikačného úsilia v súvislosti s programom núdzovej záchrannej sociálnej siete (ESSN) usporiadal v období od júla do septembra 2019 na železničnej stanici v Štrasburgu výstavu. Vystavených bolo 52 umeleckých diel vytvorených dvanástimi sýrskymi ženami, ktoré využívajú program ESSN v Turecku. Pôvodne sa výstava konala v roku 2018 v Ankare a Istanbule a pritiahla značnú pozornosť médií. UNICEF usporiadal výstavu fotografií, financovanú GR ECHO v rámci programu neformálneho vzdelávania, nazvanú „Sny o budúcnosti“ (Dreams of the Future). Na výstave v Hospodárskej, sociálnej a environmentálnej rade Francúzska v máji 2019 v Paríži boli prezentované fotografie, ktorých autormi boli turecký s sýrski mladí ľudia. Organizácia Diakonaie, ktorá je humanitárnym partnerom EÚ, zorganizovala v roku 2019 výstavy v Nemecku, konkrétne v Berlíne a Hannoveri. Organizácia usporiadala aj kampaň na informačnej obrazovke počas dní nemeckej evanjelickej cirkvi v Dortmunde.

Prítomnosť médií

O humanitárnych programoch nástroja sa v roku 2019 zmieňovalo vo viac ako 70 zásadných medzinárodných tlačových a audio/vizuálnych správach. Bolo to vďaka jednej mediálnej ceste zorganizovanej GR ECHO v Turecku, a dvom mediálnym cestám organizovaným humanitárnymi partnermi EÚ. Ďalšie mediálne podujatia v roku 2019 zahŕňali tlačovú cestu pre európskych novinárov organizovanú delegáciou EÚ, počas ktorej novinári navštívili projekty vykonávané v rámci nástroja v Istanbule[48]. Okrem toho v januári 2019 komisár pre humanitárnu pomoc a krízové riadenie navštívil Turecko pri príležitosti dosiahnutia 1,5 milióna príjemcov programu ESSN. O návšteve zmieňovalo viac ako desať národných denníkov a tlačových agentúr, ako aj viac ako 100 digitálnych médií.

Využívanie audiovizuálneho materiálu na prezentáciu činností nástroja je dôležitou súčasťou celkovej komunikačnej stratégie. Vykonávajúci partneri boli vyzvaní, aby vyhotovili videá, v ktorých by bol úspech ich projektov vykreslený na pozadí zaujímavých ľudských príbehov.

[46] https://www.avrupa.info.tr/en/news/eu-delegations-eu-tr-solidarity-team-won-hearts-u12-izmir-cup-9452
[47] https://www.avrupa.info.tr/en/eu-and-member-states/eu-delegation-turkey-konya-governorship-eu-ambassadors-and-representatives
[48] https://www.avrupa.info.tr/en/news/european-journalists-visited-eu-funded-facility-projects-istanbul-9976
https://www.avrupa.info.tr/en/news/european-journalists-visited-eu-funded-facility-projects-hatay-9453

Organizácie OSN, ministerstvá a mimovládne organizácie vyhotovili v roku 2019 takmer 50 videí. Na vnútroštátnom televíznom kanáli v Turecku sa odvysielalo desať televíznych epizód zameraných na rôzne projekty v rámci nástroja, ktoré mali formu zaujímavých ľudských príbehov. Uskutočnili sa aj rozhovory s tureckými úradníkmi. Na kanáli YouTube delegácie EÚ bol vytvorený playlist, ktorý zoskupuje televízne programy „Hepsi Gerçek“[49].

Informačné a komunikačné tímy delegácie EÚ a GR ECHO Turecko projekty nástroja pravidelne propagujú. O týchto projektoch informovali hlavné medzinárodné mediálne spoločnosti, ako TRT World, Reuters, Deutsche Welle, Anadolu Agency a ďalšie. Na začiatku nového školského roka 2019 sa vysielali televízne reklamy, ktoré boli zamerané na infraštruktúrne projekty v odvetví vzdelávania. Obsah týkajúci sa humanitárnych programov bol v tureckých mediálnych prostriedkoch odvysielaný najmenej dvestokrát.

V roku 2019 vydala Komisia v súvislosti s týmto nástrojom osem tlačových správ a delegácia EÚ v Ankare ich na miestnej úrovni vydala desať. Humanitárni partneri GR ECHO vydali v roku 2019 päť miestnych tlačových správ. Humanitárni partneri a zamestnanci EÚ napísali na blogu desať článkov, ktoré boli vo veľkej miere propagované prostredníctvom kanálov partnerských organizácií, sociálnych médií GR NEAR a GR ECHO, ako aj miestnych sociálnych médií EÚ v Turecku[50].

9. Záver a ďalšie kroky

V roku 2019 bol dosiahnutý významný pokrok v mobilizácii nástroja. Viazaný bol celý balík operačných prostriedkov, z toho viac ako dve tretiny bolo zazmluvnených a viac ako polovica bola vyplatená. Nástroj naďalej poskytoval utečencom a hostiteľským komunitám v Turecku tak veľmi potrebnú pomoc. Medzi ďalšie kroky patria:

- *pokračovať v účinnom vykonávaní všetkých projektov v prospech utečencov a hostiteľských komunít v súlade so zásadami správneho finančného riadenia,*
- *pokračovať v prevádzke monitorovacieho systému,*
- *pokračovať v komunikačných činnostiach,*
- *organizovať zasadnutia riadiaceho výboru nástroja na jar a na jeseň 2020.*

[49] https://www.youtube.com/watch?v=CkMvDJh-478&list=PLw5V7dmdvArQfuY4PNvcy-9BAlw_dslsN

[50] Delegácia EÚ uverejnila 49 príspevkov na Instagrame, 77 na Facebooku a 189 na Twitteri. Na Facebooku tieto príspevky získali 141 000 reakcií a na Twitteri viac ako jeden milión.